

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 240/2021-32

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára, zo sudkyne Jany Lašákovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcu Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátskou kanceláriou Sidor a partneri, s. r. o., Železničná 4/A, Hlohovec, IČO 52 635 970, v mene ktorej koná advokát JUDr. Vladimír Sidor, proti postupu Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 8 Sa 99/2017 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 8 Sa 99/2017 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadosťučinenie v sume **500 eur**, ktoré **je** mu Krajský súd v Bratislave **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Krajský súd v Bratislave **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **460,90 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

Odôvodnenie:

I.

Skutkový stav veci a argumentácia sťažovateľa

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 19. apríla 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 8 Sa 99/2017 (ďalej len „napadnuté konanie“). Domáha sa tiež vyslovenia príkazu krajskému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietahov.

2. Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 240/2021 zo 6. mája 2021 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľa v celom rozsahu.

3. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ podal 13. decembra 2017 na krajskom súde žalobu proti nečinnosti orgánu verejnej správy, ktorým je stavebný úrad vo veci návrhu na vydanie kolaudačného rozhodnutia zo 7. augusta 2003. Keďže bol krajský súd vo veci nečinný, podal 21. júla 2020 sťažnosť na prietahy v konaní podľa § 62 a nasl. zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“). Dňa 31. júla 2020 vyzval krajský súd sťažovateľa na odstránenie vady žaloby. Sťažnosť podľa zákona o súdoch vyhodnotil predseda krajského súdu ako dôvodnú a uviedol, že napadnuté konanie bude sledovať z hľadiska bezprietahovosti a plynulosti až do meritórneho rozhodnutia. Napriek tomu však krajský súd vo veci ku dňu podania ústavnej sťažnosti nerozhodol a sťažovateľovi „*nie je známe, že by Krajský súd Bratislava vykonal procesné úkony smerujúce k rozhodnutiu vo veci.*“

4. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľa je tvrdenie, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietahom, keďže ani po viac ako 3 rokoch od podania žaloby nebolo v jeho veci rozhodnuté. Podľa názoru sťažovateľa krajský súd vec meritórne neprejednal počas obdobia 39 mesiacov, pričom túto dobu považuje za neprimerane dlhú a ničím neodôvodnenú. Konanie o žalobách proti nečinnosti orgánu verejnej správy je bežnou agendou všeobecných súdov a vec sťažovateľa sa nevyznačuje žiadnymi osobitnými skutkovými a právnymi otázkami, ktoré by zvyšovali zložitost veci. Podľa sťažovateľa svojimi úkonmi žiadnym spôsobom nebránil krajskému súdu, aby vo veci riadne a plynulo konal. Zbytočné prietahy v napadnutom konaní sú spôsobené výlučne nečinnosťou krajského súdu.

5. Tento stav nečinnosti krajského súdu a pretrvávajúci stav právnej neistoty sťažovateľ žiada kompenzovať aj priznaním finančného zadosťučinenia. V tejto súvislosti poukázal sťažovateľ tiež na skutočnosť, že žalobou sa obrátil na krajský súd práve s cieľom domôcť sa ochrany pred nečinnosťou stavebného úradu, ktorý vo veci kolaudačného konania nerozhodol ani po 14 rokoch. Sťažovateľ si zároveň uplatnil aj náhradu trov konania pred ústavným súdom.

II.

Vyjadrenie krajského súdu

6. V podaní doručenom ústavnému súdu 15. júna 2021 poukázal predseda krajského súdu na vyjadrenie zákonnej sudkyne, s ktorým sa v plnom rozsahu stotožnil. Zákonná sudkyňa podrobne a rozsiahlo poukázala na nadmernú zaťaženosť sudcov krajského súdu a jeho dlhodobú personálnu poddimenzovanosť. Tiež poukázala na špecifická žalôb proti nečinnosti orgánu verejnej správy, ich presah do mnohých právnych oblastí a rozsah súvisiacich právnych predpisov, čo zvyšuje nároky pre sudcov v rámci prípravy a štúdia jednotlivých žalôb. V závere vyjadrenia pripojila zákonná sudkyňa chronológiu úkonov krajského súdu v napadnutom konaní.

7. Právny zástupca sťažovateľa možnosť vyjadriť sa k stanovisku krajského súdu nevyužil.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

8. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou a so stanoviskami účastníkov konania dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

9. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

10. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo na inom štátnom orgáne sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, III. ÚS 154/06, II. ÚS 438/2017, II. ÚS 118/2019).

11. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy i práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 41/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 99/07) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitnosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľov (I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

12. Prvým posudzovaným kritériom bola právna a faktická zložitosť veci. Predmetom konania pred krajským súdom je žaloba proti nečinnosti orgánu verejnej správy. Ide o štandardnú vec patriacu do rozhodovacej agendy všeobecných súdov. Zo skutočností uvedených sťažovateľom a krajským súdom ani so zreteľom na povahu veci ústavný súd nezistil žiadnu takú okolnosť, ktorá by odôvodňovala záver o jej právnej či faktickej zložitosti.

13. Správanie sťažovateľa ako účastníka konania je druhým kritériom, ktoré sa uplatňuje pri rozhodovaní, či v konaní pred krajským súdom došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu označených práv sťažovateľa. V okolnostiach danej veci ústavný súd považuje za preukázané, že dĺžku napadnutého konania pred krajským súdom v jeho počiatočnom štádiu v určitej miere ovplyvnilo aj správanie sťažovateľa. Napriek tomu, že sťažovateľ ako účastník v minulosti viacerých súdnych konaní, čo je zrejme aj z predchádzajúcich konaní pred ústavným súdom, má potenciálne vedomosť o kvalifikovanom návrhu na začatie konania pred všeobecným súdom, podal na krajskom súde nečitateľné kópie rozhodnutí, ktorých zákonnosť žiadal preskúmať. Tento nedostatok bol neskôr na základe výzvy krajského súdu odstránený. V tomto ústavný súd poukazuje na svoju judikatúru, v zmysle ktorej konanie bez zbytočných prietahov v súlade s čl. 48 ods. 2 ústavy tiež predpokladá, že žalobný návrh strany spĺňa zákonom ustanovené náležitosti (mutatis mutandis I. ÚS 128/03, I. ÚS 252/06).

14. Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotí, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietahom, je postup krajského súdu. V napadnutom konaní je zrejme obdobie nečinnosti krajského súdu, a to od podania žaloby do 31. júla 2020, keď správny súd vyzval sťažovateľa na odstránenie väd podania. V období týchto 31 mesiacov nevykonal krajský súd navonok žiaden relevantný úkon vedúci k rozhodnutiu veci. Okrem tohto uvedeného obdobia nečinnosti krajský súd potom až do vydania rozhodnutia vo veci samej (10. júna 2021, pozn.) plynule konal.

Možno teda konštatovať, že krajský súd bol v predmetnej veci bez akýchkoľvek zákonných alebo iných dôvodov nečinný minimálne po dobu viac ako dva a pol roka. Krajský súd teda dlhodobo vo veci nevykonal žiadne úkony smerujúce k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľ ako žalobca počas napadnutého súdneho konania nachádzal, čo je základným účelom práva zaručeného v citovanom článku ústavy (napr. I. ÚS 41/02). K prietahom pritom nedošlo v dôsledku zložitosti veci ani neprimeraného správania sťažovateľa, ale výlučne v dôsledku postupu krajského súdu.

15. Pokiaľ ide o obranu krajského súdu vysokým počtom nevybavených, resp. pridelených vecí a personálnymi okolnosťami, túto ústavný súd nemôže akceptovať. Z vyjadrenia predsedu krajského súdu možno dedukovať veľmi ťaživú situáciu na krajskom súde, ktorý čelí enormnému náporu vecí pri jeho personálnom poddimenzovaní, pričom patrí celorepublikovo medzi najzaťaženejší súd s najšpecifickejšou a tiež osobitne zložitou agendou. V tomto smere ústavný súd poukazuje na svoju judikatúru, podľa ktorej nie je možné prenášať technicko-organizačné problémy štátnych orgánov na účastníkov konania, čo platí o to viac, ak to má za následok porušenie ich základných práv alebo slobôd. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu (napr. I. ÚS 127/04) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, nemôže byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a v konečnom dôsledku nezbavuje štát

zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní (IV. ÚS 97/04, IV. ÚS 35/06, II. ÚS 481/2017). Rovnako tak uviedol, že hoci nie všetky nástroje na vyriešenie tzv. objektívnych okolností sa nachádzajú v dispozičnej sfére vedenia súdu či konajúceho sudcu, nemožno systémové nedostatky v oblasti výkonu spravodlivosti pripisovať na ťarchu účastníkov súdneho konania (II. ÚS 179/2013, II. ÚS 264/2013, II. ÚS 481/2017).

16. Vzhľadom na všetky uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie práva sťažovateľa na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom krajského súdu v napadnutom konaní (bod 1 výroku tohto nálezu).

IV.

Prikázanie vo veci konať a primerané finančné zadost'učinenie

17. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Aj keď ústavný súd zistil porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, neuložil krajskému súdu príkaz, aby vo veci konal bez zbytočných prietahov. Konanie bolo totiž v čase rozhodovania ústavného súdu pred krajským súdom meritórne skončené (prijatím uznesenia z 10. júna 2021). Na základe uvedeného ústavný súd o tomto návrhu rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto nálezu v bode 4.

18. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

19. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadost'učinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

20. Ústavný súd v okolnostiach danej veci poukázal na svoju judikatúru, podľa ktorej vo výnimočných prípadoch daných špecifickými okolnosťami (ako to je aj v ústavnu sťažnosťou napadnutom konaní vedenom krajským súdom; body 6 a 15 tohto nálezu), za ktorých všeobecný súd koná, však enormná zaťaženosť všeobecných súdov hraničiaca s ich schopnosťou zabezpečiť v relevantnom čase (obvyklý) riadny chod orgánov verejnej moci môže predstavovať okolnosť hodnú osobitného zreteľa pri rozhodovaní o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia (IV. ÚS 471/2012, II. ÚS 138/2021).

21. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, najmä dobu nečinnosti krajského súdu v napadnutom konaní a správanie sťažovateľa (bod 13 tohto nálezu), ústavný súd považuje priznanie sumy 500 eur za primerané finančné zadost'učinenie (bod 2 výroku tohto nálezu).

V.

Trovy konania

22. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

23. Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom podľa § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov pozostávajúcu z odmeny advokáta za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti). Za tieto úkony uskutočnené v roku 2021 patrí odmena v sume dvakrát po 181,17 eur a režijný paušál v sume dvakrát po 10,87 eur.

Tieto trovy právneho zastúpenia v sume 384,08 eur, keďže advokát je aj platcom dane z pridanej hodnoty, sa v danom prípade zvyšujú o 20 %. Celkove teda trovy právneho zastúpenia predstavujú sumu 460,90 eur (bod 3 výroku nálezu).

24. Priznanú náhradu trov konania je krajský súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. septembra 2021

Peter Molnár
predseda senátu